

Amikor a három napkeleti bölcst – rácafolva erre a minősítésre – éppen Heródes színe előtt nevezte az újszülött Jézust a zsidók királyának, az uralkodó, a rómaiaknak ez a kapzsi bábja nevetőgörcsöt kapott. Két teljes órán át rázta széles heverőjén a jóvátehetetlen kacagás, miközben államtanácsának tagjai komoran ültek a székeken, a falak mentén. A bölcsek álló testhelyzetben, lehajtott fejjel várták a roham elmúltát, mert jóváhagyást reméltek Heródestől betlehemi útjukhoz; nemcsak bölcsek voltak, hanem külhoni alkirályok is, júdeai kirándulásuk tehát engedély nélkül, diplomáciai bonyodalmakra vezethetett volna – csak meggyilkoltatásuk lehetőségét és ennek folyamányait említem meg. Az uralkodó a kacagásból minden átmenet nélkül tízperces mély álomba zuhant, és megnyugodva ocsúdott fel. Egy mocskos falusi poronty csak népmozgalom élén veszélyeztethetné hatalmát – ehhez az adómegettagadás zászlaját kellene kibontania; a megszálló erők viszont azt támogatják, akitől több adót remélnek. Mindazonáltal nem árt az óvatosság. Júdeában az utóbbi évtizedekben csak úgy hemzsegnek a megváltójelöltek – ha valaki ígéretes csillag alatt születik, ripszropsz Messiást csinálnak belőle, Krisztust, népfelzabáló királyt, ha tetszik neki, ha nem. Az ilyen pojják nyomában azután hull az ember és pusztul az

érték – a jó uralkodó a nép érdekében nem várja be ezt. Heródes mosolyra húzta száját, így biztatta a napkeleti bölcseket, mozogjanak szabadon az országában; ha felkutatják a csodálatos kisdedet, ő is beállhat az imádók körébe. A bölcsek örvendezve megígérték, hogy lelkiismeretesen beszámolnak neki kutatásuk eredményéről – annyit máris bizonyosan tudnak, a csillagok járásának és a szent könyveknek egybehangzó sugallata alapján, hogy Betlehem községbe kell menniük, és mérvadó hang ígerte meg nekik, hogy a házat is megtalálják majd, ahol az újszülött király tartózkodik. Amikor másodsor is elhangzott ez a megjelölés, az államtanács tagjai egy emberként rezzentek össze, és üveges szemmel meredtek Heródesre – ő azonban ezúttal nem nevetett, hanem szakállát simogatva nyájas szavakkal útjukra bocsátotta illusztris vendégeit. Távozásuk után kimerülten hátrahanyatlott heverőjén; orvosa intésére a készenlétben álló személyzet csoportjából egy fiatalasszony – Heródes valamelyik jelentéktelen szolgálója – ecetes vízzel lemosa ura arcát, majd szintén távozott a teremből.

Minthogy a három napkeleti bölcst a fényes csillagot kémlelte, mely előttük és szamarai előtt járva mutatta útjukat Betlehem és a gyermek felé, nem vették észre az asszonyt – név szerint Mirjamot –, aki fokozódó rémülettel lopkodott a nyomukba. Amikor pedig a

csillag megállt a sorsdöntő ház előtt, mely istálló is volt, és a három bölcst hangos örömujjongással berontott az ajtón, Mirjam, aki egy odvas olajfa fekete törzséhez lapult, alig bírta visszakényszeríteni magába a sikolyt. Másfél óráig állt ott mozdulatlanul, miközben a három tisztos aggastyán a ház és a szamarak között rohangu, különféle kincseket cipeltek be, aranyat, mirhát, tömjént, továbbá lisztet, borsot, hagymát és ételajlat, majd az üres zsákokkal és ládákkal kiszaladtak megint; a nyitva hagyott ajtón borjúbögés és gyerek-sírás tódult ki, és olykor boldog asszonynevetés. Amikor a bölcsek hajnaltájban tompán derengő arccal távozni akartak, Mirjam kilépett eléjük, és óva intette őket, kerüljék el messze Heródest, és más úton térjenek vissza országukba. A rendkívüli csodáktól és kialvatlanságtól szédelő öregek angyalnak vélték, porig hajoltak előtte, majd felkapaszkodtak megkönnyebült szamarukra, és nagy vargabetűket téve kiporoszáltak az országból.

Mirjam sokáig állt dült szívvel a ház előtt, ahol unokatestvére, József lakott a családjával. A kisdedet még nem látta, mert Jeruzsálemben szolgált, épp csak hallott várható születéséről – de ott, az olajfa alatt kristálybizonyossággal megérezte, hogy a bölcseket valóban isten vezérelte oda, és hogy a gyermekre a választottak sorsa vár. Mirjam nem a csillag, hanem a bölcsek után ment, de a sugárzás nyilván az ő bőrén is áthatolt, boldogság és rettegés kergetődött benne, tudta, hogy a bölcsek megfogadják a szavát, de abban sem kételkedett, hogy Heródes nem felejt el kacajrohamát, és halálra keresteti a gyermeket. „Amíg a bölcseket várja, időt nyerünk, de aztán...” – itt tartott gondolatban, amikor rokona feketén, komoran kilépett a házból. „József” – suttogta Mirjam; a nagy testű, lomha férfi hirtelen megállt, mintha földbe gyökeredzett volna a lába. Leszegte fejét, nem mert a hang felé nézni – egyszerű, jó idegzetű ember volt, az utóbbi időben mégis kimerítette a gyakori érintkezés a földöntúli erővel; olykor – mindenki esendő – arra gondolt, hogy talán célszerűbb lett volna köznapit asszonyt kérni feleségül, olyat, aki mellett elfogulatlanabban lehet heverészni, és akinek viszonylátai áttekinthetőbbek. Mégsem panaszkodott, szótlanul vállalta megtisztelő, hálátlan szerepét, csak azt szerette volna olykor megtudakolni az egek urától, hogy miért épp őrá osztotta ki. „József – suttogta még egyszer a női hang –, nézz rám, Mirjam vagyok.” „Nem egy angyal?” – kérdezte a férfi megkönnyebülten. – „Ne bolondozz, gyere már közelebb” – és susogva, hadarva beszámolt neki a palotában történetekről, Heródes csapdjáról, és arról, hogy miként térítette el kijelölt útvonalától a

három bölcset; de a féltékeny király bosszúját emberi erő nem térítheti el, ezért azt tanácsolja Józsefnek, hogy fogja a gyereket és ennek anyját, és haladéktalanul távozzék Egyiptomba. „Így lesz” – mondta a férfi, és már indult is vissza a házba, de a küszöbön megfordult még, „Mirjam?” – és fürkészőn rátekintett. „Tessék?” „Valóban Mirjam vagy, nemcsak a képét öltötte fel?” „Nem mindegy az neked? – kérdezte bosszúsán a nő – ne késlekedj, készülj fel az útra, holnapután már itt lehetnek a katonák.”

József behúzza maga mögött az ajtót; Mirjam elhatározta, hogy nem megy vissza a palotába, míg nem látogatja meg kétéves kisfiát. A gyereket egy öregasszony gondozta, férjének távoli rokona; Józsefék házától mintegy háromszáz méterre laktak, feljebb, a domboldalon, nem is házban, hanem sziklába vájt üregben, amelynek bejáratát gerendák zárták el a külvilágtól. Mirjam nem szívesen hagyta el otthonát, de férje még a gyerek születése előtt eltűnt, állítólag ahhoz a hegyekben tanyázó különítményhez csatlakozott, amelyet maga János próféta szentelt fel harcra a Jordán-folyó vizével, és amely szakadatlanul zavarta a rómaiak utánpótlási és felvonulási útvonalait, és rengeteg megszálló katonát ölt meg. Mirjam az éhhalál elől menekült a palotába, ahol hamarosan pártját fogták néhányan a konyha- és őrszemélyzet magasabb beosztású tagjai közül – nagyon nagy szemű, szép fogú nő volt, fehér arcából kisötletlett szokatlanul dús szemöldöke –, de nem merték megrontani, csak kedveskedtek és kedveztek neki, mert híre kelt, hogy egy igen kellemetlen vetélytárs: maga Heródes is érdeklődött már felőle. Mirjam okosan nem oszlatta el ezt a pletykát, és így viszonylagos biztonságban élt; élelmiszeren kívül némi pénzt is küldött időnként haza.

A gyermek a barlanglakás döngölt földpadlóján ült, és cukros lében áztatott kenyeret rácsált. A szomszédné is előkerült, és elmondta, hogy az öregasszony egy hétre eltávozott a rokonaihoz, valamelyik Genezáret-tavi halászközségbe, és a kisfiút rájuk bízta. Mirjam, aki Heródes nevetése óta nem bírt megnyugodni, nem tért vissza a palotába, hanem a kisfia mellett maradt. Ha jönnek a katonák, nyilván csak újszülöttekre vadásznak majd, de ki tudja, nem akad-e köztük olyan, aki a nagyobbacsákat is a kövekhez csapdossa? Heródes csak a lustaságot bünteti, a túlzott buzgalmat sohasem. Leült szutykos fiacskája mellé, összeviszsa csókolta – a csöppség azonnal bögni kezdett, és ő is sirva fakadt.

Néhány nap múlva csakugyan megérkeztek a katonák. Roppant tömegben zúdultak le a dombról, nem is keresték Józsefet és családját, válogatás

nélkül rontottak be a lakhelyül szolgáló házakba, istállókba, üregekbe, és válogatás nélkül szúrták le, vágták földhöz vagy falhoz, vagy szakították szét a csöpp gyerekeket, ezt ágyból rángatták ki, amazt az anyja karjából, megint másokat az utcán hasítottak ketté; némán dolgoztak, mint a megszállottak. Tébolyult dühük azzal magyarázható, hogy feladatukat csak mesterségesen felcsigázott gerjedelmekkel bírták végrehajtani. Mentségük ez a düh: mégsem szenttelenül tevékenykedtek.

Mirjamot nem érte váratlanul a Betlehemre lezúduló pokol. Az előző napokban egy üreggé táguló folyosót vájt ki odúja mögött, és amikor az első üvöltéseket meghallotta, gyorsan betuszkolta oda a gyereket, és egy kővel elreteszelte a bejáratot. Az asztalnál ült és varrt, amikor nyolc katona berontott hozzá; vezetőjük, egy Simeon nevezetű altiszt régi ismerőse volt, sokszor érezte magán a tekintetét, amikor mindketten a palota belső termeiben teljesítettek szolgálatot. „Mirjamocska – kiáltotta a férfi –, mi a fene! Nem csúnyultál meg, hallod-e?” – és körüljárta az asszonyt. „Te sem szépültél meg, Simeon.” „Nem? Hol a fiad? Mesélted egyszer, hogy egy fiad van.” – „Volt – mondta Mirjam –, a múlt héten halt meg, ezért jöttem haza...” Simeon intett, a katonák kitódultak, egy pillanat múlva már fel is harsant a szomszédné tébolyult sikoltása. – „Csináljunk egy másikat helyette” – indítványozta az altiszt. „Jó – mondta Mirjam

–, de ne most, most még gyászolok, és neked is más dolgod van.” Simeon ismét körüljárta; maga sem értette, miért, de valahogy nem mert hozzányúlani. Ebben a pillanatban gyereksírás hallatszott az odú mélyéből. Simeon a falhoz ugrott, hanyatt lökte a belécsimpaszkodó asszonyt, elmozdította a követ, és egy pillanat múlva már vonszolta is elő a sivalkodó csöppséget. „Nem csecsemő! – rimánkodott az anyja –, kétéves már, irgalmazz neki!” „Nem tehetem – mondta a katona –, a kétévesekre is parancsunk van.” „De ő már kettő is elmúlt – üvöltötte Mirjam –, éppen aznap, amikor a bölcsek ideértek!” Simeon, aki már a levegőbe emelte rúgkapáló terhét, félbeszakította mozdulatát, és így kérdezte meg: „Tehát már a harmadikban van?” „Igen!” „Meglátom, mit tehetek érted” – mondta Simeon, és lerakta a földre a gyereket. Mirjam elmosolyodott, megsimogatta a katona karját, aztán a gyerekekhez fordult: „Menj vissza a játékbarlangodba, Júdáska, és maradj csöndben, anyád cukrot is ad neked” – ezzel visszatolta a gyereket a falba, elreteszelte a bejáratot, majd a katona felé fordult. Sohasem volt része ilyen méltoszó élvezetben. Igaz, régóta nem hált férfival, de nem ez volt az oka. Míg eszméletét egészen el nem vesztette a katona alatt, arra gondolt, hogy a falból csak két kisfiú menekült meg, a Máriáé és az övé – mindketten Isten kiszemeltjei.

Rajz: Várady Róbert

